

Cuprins

Prolegomene.....	9
NOUL COD CIVIL ROMÂN: RECODIFICARE, REFORMĂ, PROGRES JURIDIC	14
I. EVOLUȚIA ISTORICĂ A PROCESULUI DE CODIFICARE LEGISLATIVĂ ÎN ROMÂNIA	17
1. Elemente de codificare în dreptul român premodern	17
2. Codificarea civilă în epoca modernă	21
2.1. Primul Cod civil român modern (1864).....	23
2.2. Codul civil Carol al II-lea. Perioada coexistenței legale a două coduri civile.....	27
2.3. Proiectul Codului civil al Republicii Socialiste România (1971).....	31
2.4. Procesul de codificare în domeniul dreptului comercial.....	35
II. PROBLEME ALE CODIFICĂRII ÎN EPOCA POST-MODERNĂ.....	40
1. Recodificarea post-modernă și dimensiunile sale.....	42
2. Perspective. Apusul codificării?.....	46
3. Știință și codificare în România	49
III. NOUL COD CIVIL (LEGEA NR. 287/2009): DIMENSIUNI ȘI SEMNIFICAȚII.....	56
1. De ce un nou Cod civil ?	57
2. De ce o concepție monistă?	64
3. Modelul dreptului privat european.....	66

4. Aspecte privind planul noului Cod civil	68
5. O nouă structură și modernizarea materiilor reglementate.....	71
5.1. Convergența sistemelor de drept în cadrul recodificării. Exemplul fiduciei.....	75
6. Unificarea dreptului privat. Consecințe asupra materiilor Codului.....	78
6.1. Quo vadis dreptul comercial?	84
6.2. Noul Cod civil și Codul consumului. Comercianții specializați și contractul cu consumatorii	87
7. Implicații asupra locului dreptului civil în cadrul dreptului privat.....	89
8. Noul Cod civil și noul Cod de procedură civilă	90
9. Noul Cod civil român și relațiile sale cu principalele sisteme juridice contemporane	92
10. Concluzii	93
Summary.....	99

Conferințele Institutului de Cercetări Juridice al Academiei Române

Drept. Cultură. Societate

Reluând o mai veche tradiție de dialog și comunicare a Școlii românești de drept, **Conferințele Institutului de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române** își propun să realizeze o mai mare deschidere a „laboratorului de creație juridică” spre celelalte zone ale științei și culturii, în căutarea progresului social.

Rânduilele juridice au încetat demult să mai reprezinte norme sacre, aflate sub pecetea secretului și aplicate numai de cei inițiați; dimpotrivă, cunoașterea lor de către toți se prezumă azi și nimeni nu se poate apăra în fața sancțiunii nerespectării prescripțiilor acestora, invocând ignoranța lui asupra legii!

Dreptul însuși, în realizarea sa, din știință și artă exclusivă ale juris-consultilor, a devenit mai ales o tehnică de promovare și instrument de participare la viața socială, un „bun comun” al individului-cetățean și al colectivității, care tinde să devină una mondială.

Ideile și filosofia dreptului, însă, în substanța lor esențială de constante în permanentă devenire, conform dinamicii proprii, se păstrează încă într-o sferă a teoreticului oarecum inefabil și mai puțin accesibil. Într-o lume globală, a interdependențelor, uniformizării și standardizării, o deschidere mai largă și substanțială spre celelalte zone ale cunoașterii se dovedește, totuși, nu numai utilă, ci și absolut necesară. Pentru aceasta, dialogul, comunicarea și înțelegerea reciprocă devin indispensabile.

În același timp, păstrarea și afirmarea identității juridice naționale, în primul rând prin creație proprie, impun precauții, limite și reacții bine cumpănite și adecvate, o adaptare la cerințele vremurilor, un echilibru just între interesele în prezență, o continuitate prin discontinuitate! Și cum, înainte de toate, Academia Română, prin Institutul de Cercetări Juridice, este și rămâne „conștiința juridică” a poporului român, calitate în care continuă, cultivă și dezvoltă tradițiile, cultura și știința juridică națională, întreprinderea unui asemenea proiect vine aproape de la sine.

Așa fiind, și colecția de față a editurii *Universul Juridic* se deschide cu o temă pe măsură.

MIRCEA DUȚU

**Noul Cod civil român:
recodificare, reformă, progres juridic**

Universul Juridic
București
-2013-

Prolegomene...

În cadrul unei percepții mai generale, codul simbolizează adesea dreptul însuși. În sala Rafael a Muzeului Vaticanului, pictorul Guillaume de Marcillat îl reprezintă prin remiterea Codurilor: într-un cadru, Trebonian oferind **Pandectele** împăratului Iustinian, în altul Papa Grigore al IX-lea primind **Decretele** unui ecleziast.

La rândul său, codificarea apare, mai întâi, ca o „operațiune de ordonare simbolică”¹, profanul văzând în cod simbolul ordinii, într-o construcție perfect rațională. Codul simbolizează, totodată, durata și, prin aceasta, perenitatea puterii care îl adoptă; tăblia din piatră pe care este scris Codul lui Hammurabi tronează la Luvru, la zeci de secole de la redactarea sa, iar Napoleon în tabloul lui Mauzaisse gravează în mod solemn, în piatră, Codul civil, înălțat pe un nor, fapt ce semnifică sfidarea timpului, ilustrare a acelei „voințe de perpetuitate” care stăpânește tot codul, după spusele lui D’Aguessau.

Fascinat, profanul este tentat să codifice, ca și cum o scrupuloasă aranjare a formelor ar permite fondului să împrumute forța obligatorie a regulii de drept. Să creadă, sau măcar să dea impresia că ar crede o asemenea transfigurare².

Practica tot mai largă a codurilor de conduită care se dezvoltă astăzi reflectă o situație asemănătoare, prin

¹ P. Bourdieu, *Habitus, code et codification*, în „Actes de la recherche en sciences sociales”, 1986, nr. 64, p. 41.

² R. Cabrillac, *Le symbolisme des codes*, în vol. „L’avenir du droit; Mélanges en hommage à François Terré, Ed. Dalloz – PUF, Paris, 1999, p. 212.

căutarea de a imita juridicul, sperându-se să se ajungă la semnificații similare cu cele specifice acestuia.

Sociale, politice ori tehnice, funcțiile codificării rămân multiple și variate. Scopurile, mai mult sau mai puțin mărturisite, mai mult sau mai puțin conștient urmărite de codificatori, se concretizează, în cea mai mare parte a cazurilor, prin adoptarea codului proiectat și dorit.

Ele se pot reflecta atunci în cod și pot consta de la singura preocupare de simplificare și raționalizare a dreptului, până la urmărirea unei adevărate reforme, impusă de exigențe economico-sociale și politice majore, și implicând o nouă concepție generală, cu concepte și noțiuni noi, sau cel puțin regenerate și reformulate.

De altfel, aproape niciodată un cod nu reprezintă astfel simpla sumă a articolelor care îl compun, operând, cel puțin, efectul de globalizare. Includerea unui text într-un cod îi conferă mai întâi avantajul greutății morale, pe lângă sporirea consistenței sale juridice. Codul este mult mai mult decât ansamblul articolelor sale, dobândește și exprimă o valoare și semnificații proprii, ireductibile la cele ale părților componente, se manifestă ca un produs nou, cu o coerență proprie și, în această calitate, stabilește relații specifice în cadrul sistemului de drept și al ordinii juridice. După cum, din punct de vedere științific, o disciplină juridică nu se rezumă la interpretarea și analiza textului unui cod. Ea operează cu teze, teorii și concepte pe care literatura și spiritul unui act normativ nu face decât să le reflecte, într-o oarecare măsură, creând astfel premisa introducerii lor în câmpul practicii, dar fără a le epuiza niciodată semnificațiile și pătrunde îndeajuns fundamentele.

În această complexă determinație, la o primă vedere, rolul științei este destul de greu detectabil, dar el rămâne important, nu poate fi ignorat, indiferent de tipul,